

MÉS ENLLÀ DELS LÍMITS

Guía Didàctica

8 de març
Dia Internacional de les Dones 2017

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES INCLUSIVES

ASSOCIACIÓ PER LA
Coeducació

Cortos
por la
igualdad

Isabel Lozano Lázaro
Regidora d'Igualtat i Polítiques
Inclusives. Ajuntament de València

Com ja sabeu, dins de les activitats entorn del 8 de març, DIA INTERNACIONAL DE LES DONES, hem organitzat per a l'any 2017 una sessió de cinema matinal per al dimarts 7 de març, en la qual es projectarà una selecció de curts per la igualtat amb la finalitat de donar a la joventut l'oportunitat de reflexionar sobre el tema de la superació de rols i estereotips, la llibertat personal o la visibilitat de nous referents de professions i activitats per a dones i homes.

Vull presentar-vos esta eina didàctica que hem preparat per a poder continuar treballant en l'aula el contingut

de la sessió de curts. Es tracta d'una guia didàctica de suport educatiu dirigida al col·lectiu docent i escolar de 3r i 4t d'ESO, Batxillerat, Cicles Formatius i FPB. Este material facilitarà al professorat informació en què basarse per a poder comentar, reflexionar i aprofundir sobre el tema. Al costat de la guia trobareu una fitxa que ha d'emplenar l'alumnat i que esperem que us pugua resultar d'utilitat per a poder valorar l'activitat.

Agraint la vostra col·laboració i interès, us salude atentament,

ÍNDIX DE CONTINGUTS

■ Dret a la igualtat efectiva	03
■ Què és el sistema sexe-gènere	04
■ Què són els rols i estereotips de gènere	05
■ Com interactuen i quin n'és l'impacte	06
■ On aprenem estos rols i estereotips	06
■ La conseqüència de la socialització és la divisió social del treball	07
■ Què cal fer per contrarestar estos estereotips	10
■ Què és l'apoderament	11

INTRODUCCIÓ:

DRET A LA IGUALTAT EFECTIVA I REAL

Objectiu 5: Aconseguir la igualtat entre els gèneres i apoderar totes les dones i xiquetes

ONU Dones, sobre l'aplicació dels objectius i compromisos convinguts internacionalment pel que fa a la igualtat de gènere i l'apoderament de la dona, **va identificar les actituds discriminatòries i els estereotips en matèria de gènere com un assumpte persistent i generalitzat**, que cal atendre si es volen accelerar els progressos en l'assoliment dels objectius d'igualtat de gènere inclosos en els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni.

A Espanya, la **Llei orgànica per a la igualtat efectiva entre homes i dones (LOI 3/2007)** estableix com a criteri general d'actuació "la representació equilibrada de dones i homes en l'empresa, en els òrgans de direcció i en els diferents grups i categories professionals"; i per a això és necessari fomentar l'apoderament.

Perquè **la igualtat siga un fet real** és necessari que els oficis, carreres i professions deixen de tindre sexe i que **cadascú pugua triar la seua professió lliurement**, sense condicionaments sexistes.

Per a vèncer estes dificultats i mantenir-nos fermes en la pròpia decisió, resistint-nos als dubtes, inseguretats o pors, és convenient seguir els passos següents:

Què és el sistema sexe-gènere? Què són els rols i els estereotips de gènere i com actuen?

Saber les causes i orígens de les diferències en els papers i rols socials d'homes i dones.

Què és la divisió sexual del treball?

Conèixer l'origen de la segregació ocupacional, la raó que hi haja professions d'homes i de dones i la desigualtat

Quines són estes desigualtats?

Acabar amb les desigualtats laborals i socials que patixen actualment les dones al món occidental, malgrat que tenim lleis que garantixen el principi d'igualtat.

Què és l'apoderament personal?

Una vegada conegudes les causes i conseqüències, iniciar el camí cap a un procés d'apoderament personal que ens dote de la seguretat necessària per a equilibrar les desigualtats i garantir la llibertat personal per a l'elecció de noves professions, tant per a dones com per a homes.

QUÈ ÉS EL SISTEMA SEXE-GÈNERE? QUÈ SÓN ELS ROLS, ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE I COM ACTUEN?

MASCULÍ

FEMENÍ

EL SISTEMA SEXE - GÈNERE. DEFINICIÓ

Per a entendre el que anomenem sistema sexe-gènere explicarem estos dos termes per separat:

Saps a què ens referim quan parlem de sexe (home i dona)?

I quan parlem de gènere? Masculí o femení?

SEXE

Són les característiques físiques, biològiques i corporals amb què naixem, ens vénen donades de forma natural ja que no podem triar el nostre sexe. Homes i dones som diferents perquè el nostre cos és diferent.

GÈNERE

Diferència entre el femení i el masculí. És el conjunt de característiques psicològiques, socials i culturals assignades a les persones en funció del sexe, no són naturals sinó apreses i determinen els comportaments i actituds. És una construcció social.

EL SISTEMA SEXE - GÈNERE GENERA DESIGUALTAT

S'usa esta expressió per a descriure l'organització social que es construeix sobre la base de la idea que ha d'existir una correspondència entre les característiques corporals amb què naixen les persones (sexe) i l'expectativa de com les persones han d'actuar, sentir i pensar (gènere).

S'exigix, per tant, que aquells que són mascles siguen homes/masculins i les que naixen com a femelles siguen dones/femenines.

Esta forma d'organització social, construeix un sistema on es reforça la diferència i desigualtat entre les persones, fent èmfasis en què estes desigualtats són naturals. Açò es pot evidenciar, per exemple, en la distribució de les tasques que s'exercixen, assignant-se a les dones les tasques relacionades amb la reproducció (treball domèstic no remunerat, cura de familiars, tasques dels espais privats), i als homes les tasques de producció (treball remunerat, representació social, tasques en els espais públics).

QUÈ SÓN ELS ROLS I ESTEREOTIPS DE GÈNERE?

El sistema sexe/gènere assigna unes tasques, funcions i conductes pròpies per a les dones i altres pròpies per als homes. Açò és el que es denomina rols de gènere.

Estos rols tradicionalment s'han atribuït com a naturals, com si vingueren amb la nostra capacitat biològica. Els rols de gènere s'aprenen i interioritzen a través de les diferents instàncies que operen en el procés de socialització, com la família, l'escola, els cercles socials i els mitjans de comunicació, entre uns altres.

La contínua repetició d'estos rols al llarg de la història ha possibilitat la creació d'idees preconcebudes sobre el que són els homes i les dones, adjudicant-los a unes i altres valors i conductes en funció del sexe, i conformant models del que han de ser, sense tindre en compte la individualitat de cadascú.

Estos estereotips són nocius tant per als homes com per a les dones, ja que suposen una barrera que impedeix que les persones desenvolupen diferents habilitats que els permeten tindre una millor qualitat de vida.

Estereotips femenins

- Feblesa física
- Delicadesa
- Submissió
- Passivitat
- Dependència
- Abnegació
- Intuïció
- Volubilitat

Estereotips masculins

- Força física
- Autoritat
- Domini
- Activitat
- Inconformisme
- Independència
- Tenacitat
- Intel·ligència

La diferència es tradueix en desigualtat

El sexisme imposa la construcció social dels gèneres (masculí i femení), associats als diferents sexes biològics (mascle i femella), socialitzant les persones a través de l'educació i la cultura de forma diferent, perquè s'adapte als rols que s'esperen d'ells i elles, segons el gènere assignat al seu sexe.

1. ESTEREOTIPS DE GÈNERE

DONES

- Depenents
- Emocionals
- Capacitat de sacrifici
- Inestables
- Febles
- Pudents

HOMES

- Independents
- Reflexius
- Agressius
- Individualistes
- Forts
- Competitius

2. ROLS: Conjunt de tasques i funcions que es deriven de la situació o estatus d'una persona pel que fa al seu grup de pertinença.

ROLS DE GÈNERE: Són els relacionats inherentment amb les tasques, funcions i conductes que tradicionalment s'han atribuït a un sexe com a propies, i s'aprenen i interioritzen a través de les institucions i mecanismes que operen en el procés de socialització.

ROLS FEMENINS

Els rols femenins estan relacionats amb l'àmbit privat, treball domèstic i cria dels fills.

- Neteja
- Menjada
- Roba
- Cura dels altres

ROLS MASCULINS

Els rols masculins estan associats amb l'àmbit públic i el treball fora de la llar.

- Aportar diners a la família
- Prestigi en el treball
- Treballar fora de casa
- Protegir la família

COM INTERACTUEN I QUIN ÉS EL SEU IMPACTE?

Els estereotips justifiquen la discriminació entre els gèneres de manera àmplia, i reforcen i perpetuen els models històrics i estructurals de la discriminació.

Els homes patixen també, perquè el fet d'haver d'adaptar-se als rols masculins d'interessos competitiu i ambiciosos pot fer pressió sobre ells i llevar-los l'alegria que dona ser pare

o tindre relacions íntimes respectuoses.

Els estereotips i les discriminacions de gènere es nodriuen en eixos rols i tenen un cost alt per al desenvolupament de la democràcia. Per contra, els beneficis de la igualtat de gènere i de l'apoderament de les dones en totes estes àrees són coneguts i no es posen en dubte.

ON APRENEM ESTOS ROLS I ESTEREOTIPS DE GÈNERE? LA SOCIALITZACIÓ DIFERENCIADA

LA SOCIALITZACIÓ

És el procés per mitjà del qual l'individu és absorbit per la cultura de la seua societat

Aprenentatge

Interiorització

Adaptació i integració de l'individu

AGENTS DE SOCIALITZACIÓ

LA FAMÍLIA.

Transmet valors creats fora d'ella.
És un simple agent transmissor.

GRUPS D'IGUALS

En ells les relacions són íntimes i cara a cara.

SISTEMA EDUCATIU.

Constitueix l'àmbit formal per a la transmissió cultural entre generacions.

MITJANS DE COMUNICACIÓ.

Proporcionen informacions, judicis sobre esdeveniments i models de comportament.

LA PRIMERA CONSEQÜÈNCIA DE LA SOCIALITZACIÓ DE GÈNERE ÉS LA DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL

Quan parlem de divisió sexual del treball, ens estem referint al repartiment de tasques en funció del sexe. La divisió sexual del treball apareix, de manera més o menys clara, ja en el Neolític. Els homes s'apropien de tasques que, fins a eixe moment, eren pròpies de les dones i comença a prefigurar-se la delimitació del que hui coneixem com a espais públics i privats entorn de la guerra i la procreació respectivament.

A partir de la interiorització per part dels homes i dones de la divisió de tasques en funció del sexe, es construeixen els rols de gènere, que són en realitat els que porten a la pràctica la

discriminació de les dones. L'espai públic i el domèstic estan directament relacionats amb la realització de tasques i funcions adjudicades socialment a dones i a homes.

Si imaginem una empresa de transports, la imatge és molt diferent de si pensem en la cuina d'una llar. Èstà clar que el sexe de les persones que estan presents en cada un d'estos espais és diferent, encara que els treballs desenvolupats en ambdós llocs són imprescindibles. No obstant això, uns han sigut adjudicats als homes (treball productiu) i altres a les dones (treball reproductiu).

Àmbit Públic/ Relacionat homes / Ocupació

Reconegut com a ocupació

Tasques delimitades i específiques

Horari tancat i descansos programats

Esforz centrat en una activitat

Remunerat

Constituit per un sol aspecte: l'activitat laboral específica

Vacances, dies de descans i baixa mèdica. Eventual desocupació

Lloc habitualment fóra de l'àmbit domèstic

Experiència professional que permet i afavorix el progrés social

Valor real = Poder

Valor simbòlic = Prestigi

Temps de treball = Temps i espai de producció

Producció

Requerix responsabilitat

Jornada única

Àmbit Privat / Es relaciona amb dones / Treball domèstic

No reconegut socialment com a ocupació

Tasques múltiples i simultànies

Sense horaris. Continuat. Disponibilitat total

Esforz dispers en moltes activitats

No remunerat

Constituit per les tasques domèstiques i la cura de les persones. Treball emocional

Sense vacances, sense dies de descans, sense baixes mèdiques. Mai hi ha desocupació

Mateix lloc on es conviu amb la família, es menja i es descansa

No es pot incorporar a cap currículum i no afavorix el progrés laboral

No es valora socialment

No té prestigi

Temps de vida = Temps i espai de reproducció

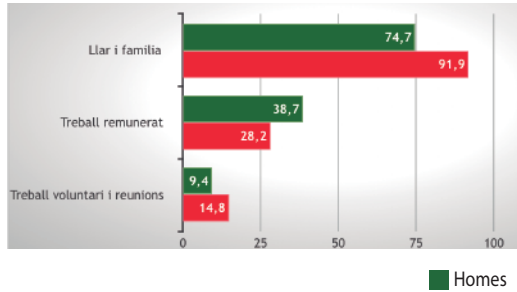
Reproducció

Requerix responsabilitat

Doble jornada

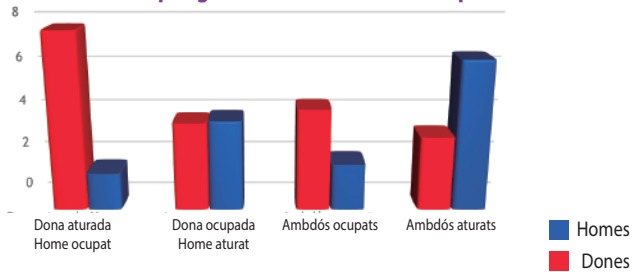

Gràfic 01. Temps dedicat en %

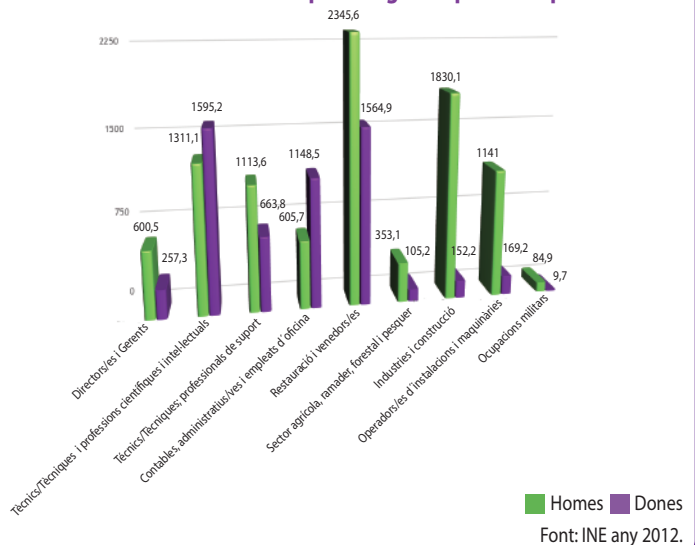
Font: Enquesta d'Ocupació del Temps 2010. INE%

Gràfic 02. Hores diàries de treball domèstic. Diferències per gènere i model laboral de parella

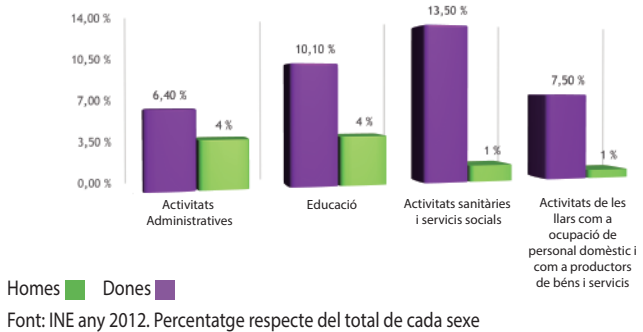
Font: Enquesta d'Ocupació del Temps 2010. INE

Gràfic 03. Població ocupada segons tipus d'ocupació

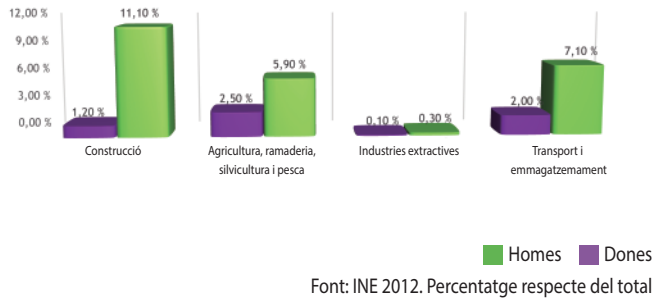

Font: INE any 2012.

Gràfic 04. Ocupats/es segons branca d'activitat feminitzada

Gràfic 05. Ocupats/es segons branca d'activitat masculinitzada

LA COEDUCACIÓ

està encaminada a evitar la discriminació de gènere i es basa en l'elecció i aplicació d'unes estratègies que eixamplen el camp d'experiències de l'alumnat i que fomenten una vertadera igualtat.

SUPERAR ELS ESTEREOTIPS

passa per obrir espais on imaginar-nos amb llibertat i donar curs a la creativitat.

QUÈ CAL FER PER A CONTRARESTAR ELS ESTEREOTIPS?

PREVENCIÓ I SENSIBILITZACIÓ

- Visibilitzar el potencial que representen les dones en aquells camps de l'educació i àmbits professionals on es troben infrarepresentades per a evitar processos de segregació horitzontal en l'educació i en el mercat de treball.
- Ampliar les opcions educatives i professionals perquè dones i homes accedisquen a camps educatius i professionals on es troben infrarepresentades.
- Millorar les oportunitats educatives i professionals de les dones.
- Combatre les dificultats que tenen les dones per a accedir a llocs on es troben infrarepresentades i/o siguin considerats tradicionalment masculins..
- Evitar la segregació tant educativa com laboral.

EDUCACIÓ

- Evitar la segregació desenvolupant accions de diversificació educativa i ampliant el ventall d'opcions educatives
- Fomentar, orientar i motivar que les dones accedisquen o s'integren en opcions educatives que tradicionalment hagen sigut considerades masculines o estiguen infrarepresentades (i viceversa) , amb la finalitat d'ampliar-ne les oportunitats a l'hora d'accedir al mercat laboral.
- Afavorir una representació, des de la infància fins al Batxillerat, de dones i homes en diferents professions, procurant a més que en estes representacions es qüestionen estereotips comentats.
- Integrar en els continguts que donem al nostre alumnat la història de les dones, de manera que l'alumnat conega que sempre hi ha hagut dones dedicades a la medicina, a la ciència, a la música, a l'art i a tot tipus de professions. Que puguin descobrir homes que s'han dedicat al ball, a la decoració, a la cura, etc.
- Associar les professions amb les capacitats i desitjos de cada persona, evitant que apareguen vinculades a opcions sexuals, prototipus de bellesa, etc.
- Mostrar imatges de dones i hòmens realitzant tasques de cura cap a si mateix i cap a la família.
- Cuidar que a la classe es realitzen tasques de responsabilitat en què participen xics i xiques per igual.
- Escoltar els xics i les xiques; incentivar que exploren els seus desitjos i capacitats, intentant que tant els uns com les altres parlen des de si mateixos.
- Revisar els materials didàctics, assegurant-se que les ficcions o realitats que mostren no estiguen reforçant idees limitades de les possibilitats de cada sexe. Visibilitzar dones rellevants: escriptores, científiques, pintores, músiques, etc.
- Visibilitzar dones rellevants: escriptores, científiques, pintores, músiques, etc.
- Fomentar jocs cooperatius i compartits i promoure la utilització comú dels espais disponibles dins i fora de l'aula.

Si tú ens eduques igual, serem iguals

QUÈ ÉS L'APODERAMENT?

Marcela Lagarde, antropòloga

Marcela Lagarde destaca que l'apoderament és fonamental per a adquirir autonomia i força que permet a les dones SER, és a dir, que puguen aconseguir l'autonomia personal necessària per a prendre les seues pròpies decisions al marge del rol tradicional propi del seu sexe.

L'apoderament és una categoria analítica que planteja la necessitat de l'accés de les dones al poder, però no al poder establert, sinó als poders

positius per a la vida de les dones.

Este poderament permet desconstruir i desarticular els rols tradicionals de gènere i crear alternatives que possibiliten que les dones es facen amb recursos, habilitats, capacitats i espais per a ser propietàries de les seues pròpies vides, de les seues decisions i de l'exercici de la seua pròpia identitat, afavorint el seu desenvolupament i creixement personal

La Conferència de Beijing (1995) va definir l'apoderament de les dones com "la seua plena participació en condicions d'igualtat en totes les esferes de la societat, incloent la participació en els processos de presa de decisions i l'accés al poder. Són fonamentals per a l'assoliment de la igualtat, el desenvolupament i la pau"

L'apoderament de les dones no s'identifica en termes de poder, de dominació sobre uns altres, sinó com l'increment per les dones de la seua autoestima, capacitats, educació, informació i drets; en definitiva, com el control de diversos recursos fonamentals.

L'APODERAMENT IMPLICA:

- La presa de consciència sobre la subordinació de les dones i l'augment de la confiança ("Poder propi").

■ L'organització autònoma per a decidir sobre les seues vides i sobre el desenvolupament que desitgen ("Poder amb").

■ La mobilització per a identificar els interessos de les dones i transformar les relacions, estructures i institucions que els limiten i en perpetuen la subordinació ("Poder per a").

ASPECTE PERSONAL DE L'APODERAMENT:

■ Significa "tenir clar el que vull, saber on vull arribar i sentir-me bé amb açò i en açò". En definitiva, prendre les decisions que volem.

■ Significa ser lliure, prendre les teues pròpies decisions. No sentir-se culpable. Implica disposar i gaudir d'una vida pròpia a part de la familiar, ser una mateixa.

COM A CONCLUSIÓ PODEM CITAR SARA BERBEL SÁNCHEZ

Sara Berbel Sánchez, psicòloga

“L'autoestima es refereix a la relació que una dona estableix amb si mateixa: el que pensa de si mateixa, la imatge corporal que s'ofereix, així com el grau de benestar que templat'aconseguisc mateixa. Permet superar els moments dolorosos i tenir la confiança que podem modificar, d'acord amb els nostres interessos, el curs de la nostra vida. I permet enfrontar-se a les situacions complicades o que fan por amb seguretat en

les pròpies habilitats. Una dona amb un bon nivell d'autoestima podrà defensar els seus proposades encara que hi haja una majoria en contra i no ressentir-se per açò; podrà oposar-se a algú en públic sense por de fer el ridícul; sabrà donar valor als seus arguments encara que altres persones li facen el buit o la menyspreen i, sobretot, no se sentirà culpable per fer allò que desitja i que creu que ha de fer”.

*Tot el que jo vulga ser, ho seré.
Tot comença pel més bàsic:
valorar-me a mi mateixa.*

PER A SABER MÉS

ONU MUJERES

- <http://www.unwomen.org/es/>
- <http://www.unwomen.org/es/about-us#sthash.eg7XpICi.dpuf>
- <http://www.unifem.org/>

ARTICLES DE PREMSA D'INTERÈS

- http://www.vozpopuli.com/next/ninas-aprenden-subestimar-propio-genero_0_993202192.html
- <http://mujeresconciencia.com/categoria/efemerides/>
- <http://culturacolectiva.com/10-mujeres-escritoras-que-debes-leer/>
- <http://www.mujeresenlahistoria.com/p/escritoras.html>
- <http://poquiblog.blogspot.com.es/2012/03/las-mujeres-mas-importantes-en-la.html>

